

Skolenkäten våren 2018

Skolenhetsrapport

Enkätresultat för vårdnadshavare förskoleklass

Peterslundsskolan, Oxelösunds kommun

Antal svar: 29

Innehållsförteckning

Inledning	2
Resultat indexvärden – diagram	3
Resultat indexvärden – tabell	4
Resultat indexvärden – förändring	5
Resultat indexvärden – jämförelser	6
Resultat frågeområden och påståenden	7
Redovisningsprinciper	13
Principer för att skydda respondenternas anonymitet	13
Beräkning av indexvärden	14

Inledning

Skolenkäten genomförs med alla skolenheter under en tvåårsperiod. Enkäten är ett viktigt underlag i Skolinspektionens arbete med att granska landets skolor. Svaren på vissa frågor redovisas även på Skolverkets webbplats Välja skola, som riktar sig till föräldrar och elever.

Skolenkäten besvaras av:

- Elever i grundskolans årskurs 5 och 9 samt gymnasieskolans år 2
- Pedagogisk personal¹ i grund- och gymnasieskola
- Vårdnadshavare till barn i förskoleklass, grund- och grundsärskola

Våren 2018 besvarade 56 020 elever, 19 558 pedagogisk personal¹ och 71 468 vårdnadshavare Skolenkäten. Totalt deltog 1 412 skolenheter i undersökningen.

Mer om Skolenkäten kan du läsa på Skolinspektionens hemsida www.skolinspektionen.se/om-skolenkaten

¹ Med pedagogisk personal avses i Skolenkäten den pedagogiska personal som huvudsakligen planerar, bedriver och följer upp undervisning i grundskolan och gymnasiet (observera ej pedagoger inom förskoleklass, skolbarnomsorg eller grundsärskola).

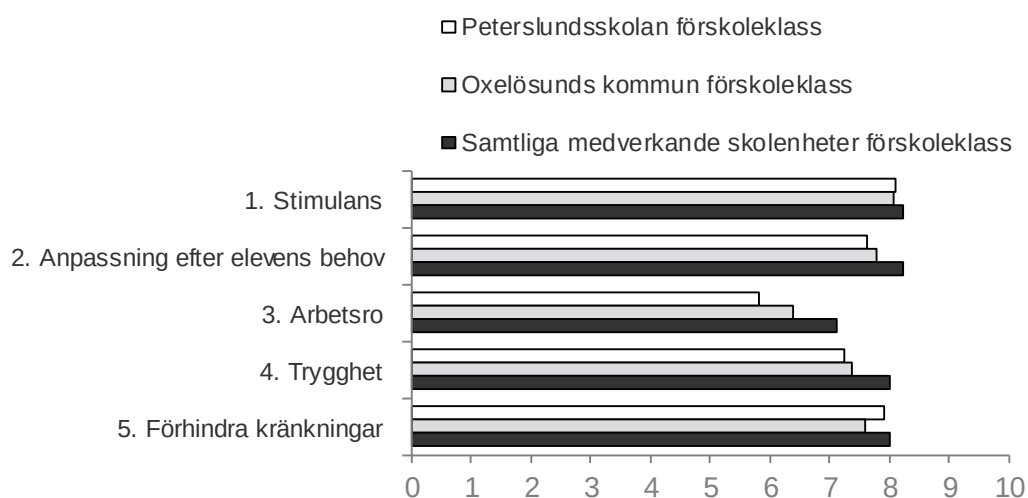
Resultat indexvärden – diagram

Diagram över indexvärden (0–10). Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Läs mer om hur indexvärdet beräknas i avsnittet *Om Skolenkäten*.

Vit stapel: Aktuell skolenhet förskoleklass

Grå stapel: Samtliga deltagande skolenheter för huvudmannen¹ förskoleklass

Svart stapel: Samtliga deltagande skolenheter för insamlingsomgången förskoleklass

¹ Med skolhuvudman avses den som anordnar skolverksamhet, till exempel en kommun, ett bolag eller en förening som driver en fristående skola.

Resultat indexvärden – tabell

Tabell över indexvärden (0–10). Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Läs mer om hur indexvärdet beräknas i avsnittet *Om Skolenkäten*.

Först presenteras indexvärdet för aktuell skolenhet. Efter det presenteras resultatet för huvudmannens samtliga deltagande skolenheter respektive totalt för samtliga deltagande skolenheter i insamlingsomgången.

	Peterslundsskolan förskoleklass	Oxelösunds kommun förskoleklass	Samtliga medverkande skolenheter förskoleklass
1. Stimulans	8,1	8,1	8,2
2. Anpassning efter elevens behov	7,6	7,8	8,2
3. Arbetsro	5,8	6,4	7,1
4. Trygghet	7,2	7,4	8,0
5. Förhindra kränkningar	7,9	7,6	8,0

Resultat indexvärden – förändring

Först presenteras indexvärdet för aktuell skolenhet. Efter det presenteras resultatförändringen sedan senaste undersökning aktuell skolenhet deltog i.

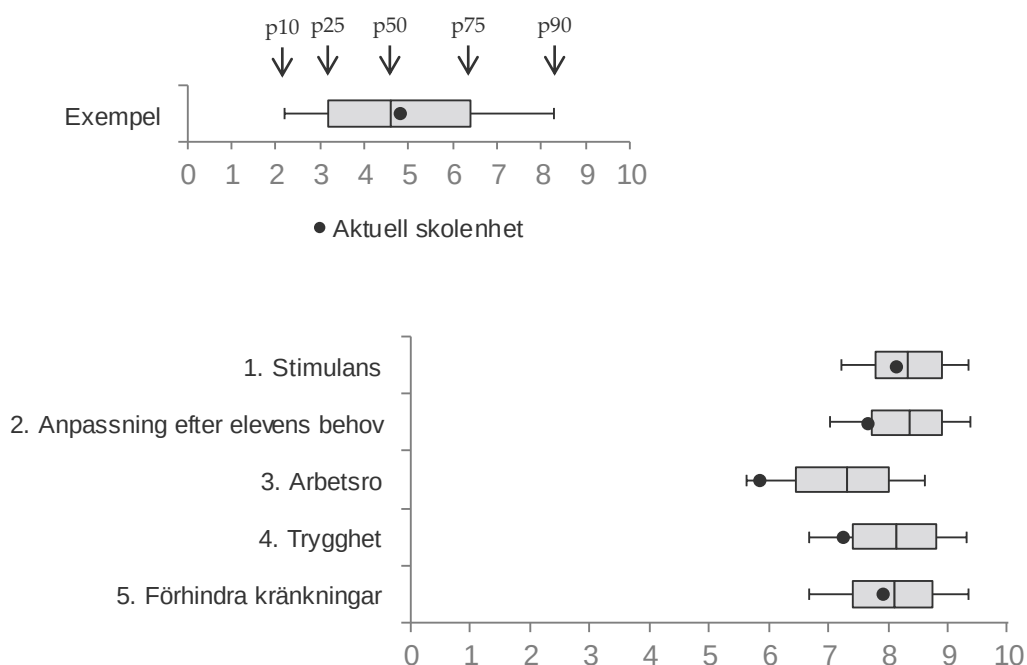
Peterslundsskolan förskoleklass		
	VT 2018	Förändring *
1. Stimulans	8,1	1,5
2. Anpassning efter elevens behov	7,6	0,2
3. Arbetsro	5,8	0,3
4. Trygghet	7,2	-0,6
5. Förhindra kränkningar	7,9	0,4

* Förändring sedan HT 2016.

Resultat indexvärden – jämförelser

Diagrammet nedan visar indexvärdena för den aktuella skolenheten jämfört med samtliga skolenheter i enkätomgången. Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Läs mer om hur indexvärdet beräknas i avsnittet *Om Skolenkäten*.

För varje frågeområde (index) redovisas spridningen för samtliga skolenheter i enkätomgången genom boxdiagrammet. Den 10:e percentilen är den nivå som 10 procent av skolenheterna ligger under och 90:e percentilen den nivå som 10 procent av skolenheterna ligger över. På motsvarande sätt uttolkas den nedre kvartilen (p25), medianen (p50) och den övre kvartilen (p75). Den svarta punkten visar genomsnittet för den aktuella skolenheten.

Resultat frågeområden och påståenden

Resultat för frågeområden och påståenden för vårdnadshavare med barn i förskoleklass på den aktuella skolenheten.

* = 1–9 svarande, ** = 10–19 svarande, *** = 20 svarande eller fler

Läs mer om maskeringen i avsnittet *Principer för att skydda respondenternas anonymitet*.

	Medel- värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
1. Stimulans											
När mitt barn har lärt sig något nytt i förskoleklassen vill hon/han lära sig mer om det	7,9	**	-	16	55%	*	-	0	0%	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,0	4 088	46%	3 883	43%	532	6%	81	1%	352	4%
Mitt barns lärare väcker mitt barns intresse för skolarbetet	8,5	16	55%	11	38%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,5	5 125	57%	3 034	34%	351	4%	72	1%	354	4%
Undervisningen i förskoleklassen väcker mitt barns lust att lära	8,0	13	45%	13	45%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,3	4 775	53%	3 304	37%	445	5%	95	1%	317	4%
Index		8,1									
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass		8,2									

	Medel- värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
2. Anpassning efter elevens behov											
Undervisningen i förskoleklassen passar mitt barns sätt att lära sig	7,8	12	41%	11	38%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,2	4 306	48%	3 382	38%	430	5%	107	1%	711	8%
Mitt barn får den hjälp som hon/han behöver för att kunna följa med i undervisningen	8,0	15	52%	9	31%	*	-	*	-	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,6	5 405	60%	2 783	31%	254	3%	57	1%	437	5%
Mitt barn behöver mer hjälp än skolan ger henne/honom (-)	7,1	*	-	6	21%	*	-	16	55%	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	7,9	465	5%	948	11%	1 948	22%	4 938	55%	637	7%

Index 7,6

Samtliga vårdnadshavare förskoleklass 8,2

	Medel- värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
3. Arbetsro											
Jag upplever att mitt barn har arbetsro i förskoleklassen	4,8	*	-	11	38%	11	38%	*	-	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	7,0	2 560	29%	4 191	47%	1 173	13%	319	4%	693	8%
Jag upplever att mitt barns lärare säger till dem som stör	8,6	14	48%	*	-	*	-	0	0%	7	24%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,2	3 989	45%	2 726	31%	451	5%	126	1%	1 644	18%
Jag upplever att mitt barn har svårt att koncentrera sig på sina arbetsuppgifter för att det är så hög ljudnivå (-)	4,4	6	21%	8	28%	8	28%	*	-	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	6,3	658	7%	1 947	22%	2 587	29%	2 435	27%	1 309	15%

Index 5,8

Samtliga vårdnadshavare förskoleklass 7,1

	Medel- värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
4. Trygghet											
Mitt barn känner sig tryggt i skolan	7,9	11	38%	18	62%	0	0%	0	0%	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,3	4 935	55%	3 573	40%	350	4%	62	1%	16	0%
Det finns elever på skolan som mitt barn är rädd för (-)	4,9	*	-	10	34%	8	28%	5	17%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	6,6	915	10%	1 644	18%	2 215	25%	3 398	38%	764	9%
Det finns personal på skolan som mitt barn är rädd för (-)	8,9	*	-	0	0%	*	-	23	79%	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	9,1	134	1%	271	3%	1 301	15%	6 484	73%	746	8%
Index		7,2									
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass		8,0									

	Medel- värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
5. Förhindra kränkningar											
Jag vet vem jag kan vända mig till på skolan om jag får reda på att en elev blivit kränkt	8,8	18	62%	8	28%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,0	4 944	55%	2 520	28%	766	9%	374	4%	332	4%
I mitt barns skola framgår det tydligt att kränkande behandling inte accepteras	7,4	11	38%	11	38%	*	-	*	-	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,1	4 604	52%	3 014	34%	589	7%	225	3%	504	6%
Jag upplever att mitt barns skola arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling	7,4	8	28%	11	38%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	7,9	3 976	44%	3 302	37%	614	7%	162	2%	882	10%
Index		7,9									
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass		8,0									

	Ja		Nej	
6. Modersmålsundervisning (bildar ej index)	Antal	Andel	Antal	Andel
Har ditt barn ett annat eller ytterligare språk än svenska som modersmål?	*	-	***	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	1 718	19%	7 218	81%

		Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
6. Modersmålsundervisning (bildar ej index)	Medelvärde	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I förskoleklassen ges mitt barn utrymme att, vid sidan av det svenska språket, även utveckla sitt modersmål	0,8	0	0%	0	0%	*	-	*	-	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	5,1	518	30%	307	18%	173	10%	527	31%	193	11%

	Ja		Nej		Vet ej	
7. Särskilt stöd (bildar ej index)	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Får ditt barn särskilt stöd i förskoleklassen?	*	-	26	90%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	675	8%	7 857	88%	404	5%
Hade ditt barn ett fastställt behov av särskilt stöd i förskolan inför övergången till förskoleklass?	0	0%	*	-	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	345	51%	272	40%	58	9%
Har skolan påbörjat eller fullgjort en utredning av ditt barns stödbehov?	*	-	0	0%	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	359	53%	212	31%	104	15%

7. Särskilt stöd (bildar ej index)	Ja		Nej		Vet ej		Utredning ej klar	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
När det utretts att ditt barn behövde särskilt stöd, utarbetades då ett åtgärdsprogram?	0	0%	0	0%	*	-	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	253	37%	143	21%	195	29%	84	12%

7. Särskilt stöd (bildar ej index)	Ja		Nej		Vet ej	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Upplever du att ditt barn idag får det stöd han/hon behöver?	*	-	*	-	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	520	77%	91	13%	64	9%
Anser du att ditt barn har behov av särskilt stöd i förskoleklassen?	*	-	***	-	0	0%
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	352	4%	7 607	92%	302	4%

8. Elevhälsa (bildar ej index)	Medel- värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Skolan har informerat sig om hur jag upplever mitt barns skol- och livssituation	7,7	12	41%	14	48%	*	-	*	-	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	7,0	3 036	34%	3 573	40%	1 137	13%	594	7%	596	7%

10. Övergripande nöjdhet (bildar ej index)	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Jag är nöjd med mitt barns skola som helhet	8,3	16	55%	10	34%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,3	5 058	57%	3 217	36%	483	5%	128	1%	50	1%
Jag skulle rekommendera mitt barns skola	8,1	14	48%	11	38%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga vårdnadshavare förskoleklass	8,3	5 169	58%	2 772	31%	493	6%	230	3%	272	3%

Redovisningsprinciper

För att säkra resultatens tillförlitlighet, och för att resultaten ska redovisas, måste följande kriterier vara uppfyllda:

Indexvärden

Minst 5 personer på skolenheten måste ha besvarat Skolenkäten.

Enskilda påståenden

Minst 20 personer på skolenheten måste ha besvarat Skolenkäten för att enskilda påståenden ska redovisas. Om det är 10–19 personer som har svarat redovisas dock medelvärde för respektive påstående.

Principer för att skydda respondenternas anonymitet

För att det inte ska vara möjligt att kunna identifiera enskilda svarande finns ett antal begränsningar för hur resultaten för den enskilda skolenheten redovisas:

Enskilda svarsalternativ

- För att resultatet för ett enskilt svarsalternativ (t.ex. Stämmer helt och hållet) ska redovisas krävs att minst fem personer har angett svarsalternativet
- Om det är färre än fem personer som har angett ett visst svarsalternativ maskeras resultatet automatiskt för att säkra anonymiteten
- Om endast ett svarsalternativ har färre än fem svar maskeras även det svarsalternativ med näst minst antal svar för att det inte ska vara möjligt att räkna ut hur många som angett det andra alternativet

Resultaten maskeras på följande sätt:

* = 1–9 svarande, ** = 10–19 svarande, *** = 20 eller fler svarande

Om ingen har angett ett visst svarsalternativ anges dock detta (med 0).

Beräkning av indexvärden

Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Indexvärdena är tänkta att jämföras med övriga skolenheters indexvärden för respektive område. Detta kan ge en uppfattning om hur den aktuella skolenheten förhåller sig gentemot samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdena för de olika områdena bör inte jämföras med varandra.

Ett index är ett sammantaget mått på något man vill mäta, exempelvis ett bedömningsområde. Skolenkätens indexvärden konstrueras genom att lägga samman tre påståenden. Indexvärdet är alltså medelvärde för de tre hopslagna påståendena. I beräkningen av index ges de olika svarsalternativen ett värde som sedan summeras och delas på antalet svar. Svarsalternativet "Vet ej" exkluderas helt från beräkningarna. Svarsalternativens värden är:

- Stämmer helt och hållet = 10
- Stämmer ganska bra = 6,67
- Stämmer ganska dåligt = 3,33
- Stämmer inte alls = 0

Svarsalternativen för negativa påståenden (markerade med minustecken i resultatredovisningen) beräknas med omvänt värde, det vill säga:

- Stämmer helt och hållet = 0
- Stämmer ganska bra = 3,33
- Stämmer ganska dåligt = 6,67
- Stämmer inte alls = 10

Detta görs för att påståendenas resultat ska gå i linje med övriga påståenden.